

LUONNOS Määräys taksiliikenteessä käytettävästä muusta laitteesta tai järjestelmästä

Sisällys

1.	Määräyksen tausta ja säädösperusta	1
2.	Asiaan liittyviä muita määräyksiä ja säädöksiä	2
3.	Määräyksen tavoite	2
4.	Määräyksen valmistelu	2
5.	Muutokset ja arvio määräyksen vaikutuksista	2
6.	Yksityiskohtaiset perustelut	3
7.	Määräyksen aikataulu	5
8.	Määräyksestä viestiminen	6

1. Määräyksen tausta ja säädösperusta

Suomen taksisääntelyä uudistettiin ja kevennettiin liikenteen palveluista annetun lain säätämisen yhteydessä vuonna 2018. Uudistuksen yhteydessä poistui velvoite käyttää taksamittaria kaikissa taksiajoissa. Velvoitteesta käyttää taksamittaria kaikissa taksikyydeissä luovuttiin uudentyyppisten digitaalisten palvelujen mahdollistamiseksi. Kiinteähintaisista taksikyydeistä ei edellytetty tiettyjen taksimatkaa koskevien tietojen keräämistä tai säilyttämistä sähköisessä muodossa. Erityisenä puutteena on pidetty harmaan talouden torjumisen näkökulmasta sitä, ettei verohallinnolla ole ollut taksisääntelyn uudistamisen jälkeen kattavasti tietoja taksikyydeistä silloin, kun taksamittarin sijasta on käytetty muuta laitetta tai järjestelmää.

Taksisääntelyyn liittyvät muutokset aiheuttivat toimialalla epävarmuutta. Tämän vuoksi Liikenne- ja viestintäministeriö käynnisti vuonna 2019 lainsäädäntöhankkeen (LVM025:00/2019), jonka tavoitteena on arvioida yhteistyössä viranomaisten kanssa taksisääntelyn toimivuutta ja valmistella tarpeelliset säädösmuutokset taksiliikenteen sääntelyyn. Liikenne- ja viestintäministeriö on yhteistyössä viranomaisten kanssa laatinut arviomuistion taksisääntelyn toimivuudesta. Arviomuistion perusteella tehtyjen havaintojen perusteella liikenne- ja viestintäministeriö teki esityksen liikenteen palveluista annetun lain, tieliikennelain ja ajoneuvolain muuttamiseksi (HE 176/2020). Yhtenä taksisääntelyä koskevana muutoksena on, että taksamittarin sijasta käytettävän muun laitteen tai järjestelmän on kerättävä tiedot jokaisesta taksimatkasta. Lisäksi Liikenne- ja viestintävirasto antaa tarkemmat tekniset määräykset muulla laitteella tai järjestelmällä tapahtuvasta tietojen keräämisestä ja säilyttämisestä.

Henkilöliikennettä tarjoavan luvan haltijan on huolehdittava siitä, että taksiliikennettä harjoitettaessa ajoneuvossa on taksamittari tai muu laite tai järjestelmä, joka luotettavasti kerää ja säi-

lyttää liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 15 a §:ssä tarkoitettut tiedot. Kerättyjä tietoja tulee säilyttää siten, ettei niiden sisältöä voi muuttaa, ja että niitä voi vaikeuksitta tarkastella ja tarvittaessa tulostaa selväkielisessä muodossa.

Taksiliikennepalveluja tarjoavalla luvan haltijalla on liikenteen palveluista annetun lain 15 a §:n mukaan velvollisuus kerätä jokaisesta taksimatkasta sähköisessä muodossa pykälässä säädetyt tiedot taksimatkasta, taksipalvelua antavasta yrityksestä sekä kuljettajasta. Pykälän 3 momentin mukaan Liikenne- ja viestintävirasto antaa tarkemmat tekniset määräykset pykälässä tarkoitusta muusta laitteesta tai järjestelmästä sekä niillä kerättyjen tietojen säilyttämisestä. Säännöksellä selvennetään taksimatkoista verovalvontaa varten kerättävää tietosisältöä, luvanhaltijan vastuuta tietojen keräämisestä sekä tietojen keräystapaan liittyviä velvoitteita. Muuta laitetta ja järjestelmää voidaan käyttää taksimittarin asemasta silloin, kun taksimatkan hinta ei määräydy matkan pituudesta ja siihen käytetystä ajasta, vaan matkasta peritään etukäteen sovittu kiinteä hinta.

Tässä määräyksessä Liikenne- ja viestintävirasto antaa liikenteen palveluista annetun lain 15 a §:ssä tarkoitettut tarkemmat tekniset määräykset muusta laitteesta ja järjestelmästä sekä kerättyjen tietojen säilyttämisestä. Määräyksessä annetaan tekniset vähimmäisvaatimukset. Määräys ei rajoita tietojen keräämistä ja käsittelyä määräystä laajemmin muuhun käyttötarkoitukseen.

2. Asiaan liittyviä muita määräyksiä ja säädöksiä

Sen lisäksi mitä tässä määräyksessä määrätään muulla laitteella tai järjestelmällä kerättävistä tiedoista ja tietojen säilyttämisestä, on taksiliikennepalveluja tarjoavan palveluntuottajan noudatettava, mitä EU:n yleisessä tietosuojasetuksessa (EU 2016/679) ja sitä tarkentavassa kansallisessa tietosuojalaissa (1050/2018) henkilötietojen käsittelystä säädetään.

3. Määräyksen tavoite

Aikaisemmin muulla laitteella tai järjestelmällä kerättävistä tiedoista ja niihin liittyvistä teknisistä vaatimuksista ei ole ollut säännöksiä tai viranomaisen antamia määräyksiä. Määräyksellä pyritään varmistamaan, että mahdollinen viranomaisvalvonta voidaan suorittaa riittävin ja luotettavin tiedoin ja taksialalta muodostuu riittävästi tietoa.

4. Määräyksen valmistelu

Määräys on valmisteltu virkatyönä Liikenne- ja viestintävirastossa. Tieto määräyshankkeen aloittamisesta, ulkoisesta lausuntokierroksesta sekä valmis määräys julkistetaan Liikenne- ja viestintäviraston verkkosivuilla. Määräyslunnoksesta on kuultu taksialan toimijoita. Lausuntopalaute

5. Muutokset ja arvio määräyksen vaikutuksista

Tekniset määräykset muulla laitteella tai järjestelmällä kerättävistä tiedoista ovat taksialan toimijoille uusia vaatimuksia. Määräyksellä toivotaan olevan vaikutuksia taksimatkoista kerättävien tietojen kattavuuteen ja laatuun. Määräyksellä voidaan torjua taksialan harmaata taloutta ja tukea verovalvontaa ja vähentää taksiuudistukseen liittyneitä epävarmuustekijöitä taksialalla.

Määräys lisää luottamusta taksialaan sekä siihen, että taksiyritykset keräävät taksimatkan tietoja sekä taksimatkan maksutapahtumiin liittyviä tietoja mahdollista jälkivalvontaa varten. Taksiyritykset tulevat tietojen keräämistä koskevan veloitteen osalta yhdenvertaisesti kohdelluksi myös verovalvonnan näkökulmasta. Myös kuluttajat voivat luottaa aikaisempaa paremmin siihen, että taksiyritysten toimintaa voidaan valvoa taksimatkoista kerättävien tietojen perusteella ja toiminta on lainmukaista.

Määräyksessä annetaan teknisiä määräyksiä siitä, millä teknisillä toteutustavoilla tietojen kerääminen ja säilyttäminen muulla laitteella tai järjestelmällä tulee toteuttaa. Taksiuudistuksen mahdollistama digitalisten sovellusten tai järjestelmien käyttö on edelleen mahdollinen, vaikka kerättäviin tietoihin liitetään määräyksellä teknisiä vaatimuksia. Tietojen kerääminen sähköisessä koneluettavassa ja rakenteellisessa muodossa mahdollistaa aiempaa paremmin toiminnan läpinäkyvyyden ja kerättävien tietojen vertailun, koska muun laitteen tai järjestelmän tiedot kerättäisiin yhdenmukaisella tietomallilla ja tietojen saatavuus sekä yhteen toimivuus varmistetaan.

Määräyksellä arvioidaan olevan jonkin verran taloudellisia vaikutuksia taksialan toimijoihin silloin, kun taksiyritys on käyttänyt taksamittarin asemasta tai taksamittarin lisäksi muuta laitetta tai järjestelmää joka ei ole täyttänyt tämän määräyksen mukaisia teknisiä vaatimuksia. Vastavasti muun laitteen tai järjestelmän valmistajiin määräys vaikuttaa siten, että ennen määräyksen voimaantuloa käytössä olleet muut laitteet tai järjestelmät edellyttävät tuotekehitystä ja muutostöitä tai entisten laitteiden tai järjestelmien korvaamista uusilla tekniset vaatimukset täyttävillä laitteilla tai järjestelmillä.

6. Yksityiskohtaiset perustelut

Määräyksen tarkoituksena on antaa tekniset määräykset taksamittarin asemasta käytettävällä muulla laitteella tai järjestelmällä kerättävistä tiedoista. Tarkoituksena on, että kaikista taksimatkoista kerätään tarpeelliset tiedot taksimatkasta ja taksimatkan maksutavasta. Muutos koskee kiinteästi hinnoiteltuja taksimatkoja, joista ei ole veloitettu käyttämään taksamittaria.

Kohdassa 1.2 on määräyksen soveltamisala. Määräystä sovelletaan luvanvaraisessa taksiliikenteessä käytettävään muuhun laitteeseen tai järjestelmään, jolla kerätään liikenteen palveluista annetun lain 15 a §:ssä tarkoitetut tiedot taksimatkasta. Muuta laitetta ja järjestelmää voidaan käyttää taksamittarin asemasta silloin, kun taksimatkan hinta ei määräydy matkan pituuden tai siihen käytetyn ajan perusteella, vaan taksimatkasta peritään etukäteen sovittu kiinteä hinta. Määräystä ei sovelleta mittauslaitelain (707/2011) mukaisella taksamittarilla taksimatkasta kerättäviin tietoihin. Muun laitteen tai järjestelmän tekniset vaatimukset eivät sisällä mittauslaitelain mukaisia vaatimuksia.

Luvussa 3 annetaan muuta laitetta tai järjestelmää koskevat tekniset määräykset. Kohdassa 3.1 todetaan kerättävien tietojen rakennetta koskevat vaatimukset. Muulla laitteella tai järjestelmällä kerättävien tietojen käsittely on suunniteltava siten, että se noudattaa määräyksen mukaisista matkatapahtuma-tietomallia. Tietomalli on muodostettu siten, että jokaisesta taksimatkasta on kerättävä sähköisesti koneluettavassa rakenteellisessa muodossa määräyksen mukaiset tiedot. Yhdenmukainen tietomalli mahdollistaa kaikkien muulla laitteella tai järjestelmällä kerättävien tietojen saatavuuden, vertailun ja tietosisällön yhteensovittamisen. Kerättävien tietojen yhteen toimivuuden ja ymmärrettävyyden varmistamiseksi tietomalli sisältää käytettävät koodiarvot.

Muun laitteen tai järjestelmän sovellusten ja tietojärjestelmien osalta on huolehdittava asianmukaisista tietoturvaan ja tietosuojaan liittyvistä vaatimuksista. Tietoja kerätessä ja käsiteltäessä on toteutettava asianmukaiset tietoturvaan liittyvät järjestelyt, joilla varmistetaan kerättävien ja käsiteltävien tietojen luottamuksellisuus, eheys, jäljitettävyyden ja saatavuus. Henkilötietoja kerätessä ja käsiteltäessä on otettava huomioon yksityisyyden suojaan liittyvät tarvittavat toimenpiteet, joilla estetään henkilötietojen oikeudeton käsittely.

Kohdassa 3.1.4 todetaan, että liikenteen palveluista annetun lain 15 a §:ssä veloitetaan keräämään yrittäjää, kuljettajaa ja ajoneuvoa koskevat yksilöintitiedot. Tiedot on kerättävä määräyksen mukaisella matkatapahtuma -tietomallilla. Yrittäjä yksilöidään Y-tunnuksella. Ensisijaisesti luonnollisesta henkilöstä kerätään tieto henkilötunnuksesta. Jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, on henkilötunnuksen sijasta kerättävä tieto luonnollisen henkilön syntymäajasta. Taksiajoneuvosta kerätään tiedot ajoneuvon rekisteritunnuksesta. Mikäli taksiajossa käytetään vara-ajoneuvoa, kerätään tieto vastaavasti vara-ajoneuvon rekisteritunnuksesta.

Jokainen taksimatka on yksilöitävällä koodilla (tarpeen mukaan esimerkiksi JHS 159 ISO OID-yksilöintitunnus). Yksilöivällä koodilla tarkoitetaan yhteen taksimatkaan liitettävää numeroarvoa, joka yksilöi kyseisen taksimatkan yksiselitteisesti. Matkatapahtumasta kerätään tiedot matkan ajankohdasta (alku- ja loppuaika), kokonaismatkan pituudesta ja kokonaishinnasta. Lisäksi matkasta tulee kerätä tiedot maksutavasta. Matkatapahtumasta kerättävien tietojen osalta tulee voida todeta, onko kirjausketju tallennettu valmiina, tapahtuma poistettu, kirjausketjua on korjattu tai kirjausketju jäänyt kesken.

Luvussa 3.2 annetaan taksimatkasta kerätyn tiedon säilyttämistä koskevat vaatimukset. Kohdassa 3.2.1 määrätään, että muulla laitteella tai järjestelmällä kerätyt tiedot tulee kerätä ja tallentaa siten, ettei tietoja voida jälkikäteen muokata. Tiedot on suojattava asianmukaisin toimin identiteetin- ja pääsynhallinnalla ja tietojen käsittelyyn liittyvät toimet on voitava tarvittaessa selvittää jälkikäteen. Erityisesti vaatimus koskee sitä, kenellä on ollut oikeus käsitellä ja tarkastella määräyksessä tarkoitettuja tietoja tai valtuudet muuttaa tietoja silloin, kun tietojen korjaamiseen tai muuttamiseen on ollut perusteltu syy. Tiedot on suojattava aukottomalla kirjausketjulla (audit trail), jolla voidaan varmistaa kerättyjen ja tallennettujen tietojen täsmällisyys, oikeellisuus ja täydellisyys. Kirjausketjuun sisältyvät käsittelytapahtumat ja tallentamisajankohdat tulee olla osoitettavissa myöhemmin. Käsittelytapahtumiin liittyvät tietojen säilytysaika on sama kuin muillakin taksimatkasta kerättävillä tiedoilla (6 vuotta sen vuoden lopusta laskettuna, jona tilikausi on päättynyt). Tietojen säilyttäminen on perusteltua mahdollisten tietojen muuttamista koskevien väärinkäytösten jälkikäteiseksi todentamiseksi.

Henkilöliikennettä tarjoava luvan haltijan on huomioitava omasta taksiliikennetoiminnasta kerättyjen tietojen osalta, että henkilötietojen käsittelyssä huomioidaan mitä EU:n yleisessä tietosuojasetuksessa (EU 2016/679) ja sitä tarkentavassa kansallisessa tietosuojalain (1050/2018) henkilötietojen käsittelystä ja rekisterinpitäjän velvollisuuksista säädetään.

Muu laite- järjestelmän ominaisuuksien kannalta tärkeä ohjelmisto on voitava tunnistaa sel-laiseksi ja sen on oltava suojattu. Ohjelmisto on voitava vaivatta tunnistaa muu laite- järjestelmän avulla. Ohjelmiston on oltava yleisesti hyväksytyjen ohjelmistotuotanto-osa-alueiden mukaisesti tuotettu. Muu laite -järjestelmän ohjelmistosta on osoitettava riittävä dokumentaatio ohjelmiston suunnittelun, toteutuksen ja testauksen eri vaiheista, ohjelmiston versiohallinnasta, ylläpidosta ja laatuksista.

Kohdassa 3.2.2 määrätään, että tiedot tulee siirtää kolmannen osapuolen ylläpitämään tietokantaan ilman aiheutonta viivytystä automaattisesti. Tässä määräyksessä taksimatkasta kerätyille tiedoille ei määrätä viranomaistahoille siirtotietä tai anneta määräystä tietojen automaattisesta siirtämisestä viranomaisen käytettäväksi. Taksimatkasta kerätyt tiedot voidaan pyytää erillisellä pyynnöllä, jolloin sovitaan erikseen niiden toimittamistavasta ja aikataulusta pyynnön esittäjätahon kanssa. Tietoliikenteeseen voi liittyä teknisiä katvealueita tai muita tiedon siirtymiseen liittyviä esteitä, jonka vuoksi tiedon siirtyminen on tapahduttava automaattisesti aina silloin, kun tietoliikenneyhteydet sen mahdollistavat.

Niillä tahoilla, joilla on rekisterinpitäjän lisäksi oikeus saada tietoja kolmannen tahon ylläpitämästä tietokannasta, on voitava vaivatta selvittää taksiajosta kerätyt tiedot. Kohdassa 3.2.3 määrätään, että tietoja on voitava hakea taksiajoneuvon Y-tunnuksen perusteella, tai luonnollisen henkilön henkilötunnuksen perusteella. Luonnollisella henkilöllä tarkoitetaan tässä yhteydessä taksiajon suorittanutta kuljettajaa. Mikäli luonnollisella henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, on henkilön tiedot voitava hakea myös henkilön syntymäajalla. Lisäksi hakuja on voitava

tehdä taksiajoon käytetyn ajoneuvon rekisteritunnuksella. Edellä mainittujen määräyksessä todettujen hakeehtojen lisäksi hakua olisi voitava tarkentaa tietyllä ajanjaksolla.

Määräyksessä todetut tiedot on voitava aina tarvittaessa tulostaa selväkielisessä muodossa kohdassa 3.2.4 todetulla tavalla. Lisäksi sähköisesti konekielisessä rakenteellisessa muodossa kerättävien tietojen koodiarvot on selitettävä selväkielisenä tulosteella.

Sähköisesti koneluettavassa rakenteellisessa muodossa kerätyt tiedot on tarvittaessa saatettava selväkieliseen kirjalliseen muotoon. Tiedot on voitava poimia määräyksen mukaisilla hakeehtoilta ja saattaa selväkielisenä tulostettavaksi tai siirrettäväksi toiselle koneelliselle tietovälille. Muutettaessa tietoja selväkieliseen muotoon tulee tietosisällön olla vastaava kuin se on sähköisessä konekielisessä rakenteellisessa muodossa.

Kohdissa 3.2.5 määrätään tiedon korjaamisesta. Taksimatka kerättyjen tietojen muuttaminen jälkikäteen ei ole sallittua, ellei kysymyksessä ole tietojen korjaaminen tai täydentäminen jälkikäteen perustellusta syystä. Tiedon korjaaminen voi olla perusteltua silloin, kun kerättyihin tietoihin on sisältynyt olennainen virhe eikä tietojen virheettömyysvaatimus toteudu ilman tietojen korjaamista. Virheen korjaamisen tulee tapahtua siten, että korjausmerkinnän yhteydessä on käytävä ilmi sekä alkuperäinen virheellinen tieto että korjattu tieto. Lisäksi korjausmerkinnöistä on käytävä ilmi tiedon korjaamisen ajankohta sekä korjaamisen syy ja korjauksen tehneen henkilön nimi.

Tietojen täydentäminen voidaan suorittaa silloin, kun kirjausketju jää kesken teknisen virheen tai muun syyn vuoksi. Muu syy voi olla esimerkiksi tilanne, jossa taksimatka ei saada maksua asiakkaalta, vaan maksu saadaan perittyä vasta myöhemmin. Taksimatka kerättyjä tietoja voidaan tällöin täydentää maksutiedoilla jälkikäteen.

Tietojen kerääminen ja tallentaminen sisältäen mahdolliset korjaustoimenpiteet on tapahduttava siten, että kirjausketju voidaan aukottomasti (audit trail) jälkikäteen todentaa. Kaikkia kerättyjä tietoja, mukaan lukien korjaus ja muutosmerkinnät, on säilytettävä määräyksen kohdan 3.2.6 mukaisesti kuusi vuotta sen vuoden lopusta laskettuna, jona tilikausi on päättynyt.

Määräykseen sisältyy kohdan 3.2.7 mukaisia muita velvoitteita. Taksimatkaustajalle käyttöliittymällä tai muulla tavalla näytettävien arvojen tulee olla yleisiä ja asiakkaan tunnistettavissa. Asiakkaalle näytettävien näytöllä tai muulla tavalla näytettävien tietojen tulee olla selkeästi luettavissa sekä päivänvalossa että pimeään vuorokaudenaikaan. Muun laitteen tai järjestelmän kehitystyössä on huomioitava mahdolliset vikatilanteet, esimerkiksi virransyötön katkeaminen. Sen lisäksi, mitä kerättävien tietojen säilyttämisaikasta on määrätty, on muu laite -järjestelmässä säilytettävä, sillä kerätyt arvot vähintään yhden vuoden ajan.

Traficom ei toteuta muiden laitteiden tai laitteiden ohjelmistojen varmentamista, sinetöimistä tai validointia. Valmistajan on dokumentoitava ja säilytettävä kerättyjen tietojen käsittelyä koskevat asiakirjat sekä yksityiskohtaiset tiedot muusta laitteesta tai ohjelmistosta. Kolmannen osapuolen tietokantatarjoaja on velvollinen esittämään toiminnallisuutta koskevia asiakirjoja pyydettyäessä.

7. Määräyksen aikataulu

Hankkeesta tehty määräyshankepääätös on hyväksytty 25.9.2020 ja se on uutisoitu ja julkaistu viraston internetsivulla 16.10.2020. Määräystä valmistellaan loppuvuoden 2020 aikana ja sen alustava aikataulu julkaisemiselle on maaliskuun 31 päivänä 2021.

8. Määräyksestä viestiminen

Määräyshankkeesta tiedotetaan Liikenne- ja viestintäviraston internet-sivuilla ja sähköpostitse tieliikenteen määräysvalmistelun tiedostuslistalle ilmoittautuneille ja muille tiedossa oleville yhteyshenkilöille.